

BISKUPSTWO (334) *sb n*

sg *N* biskupstwo (34), *G* biskupstwa (74). *D* biskupstwu (5). *A* biskupstwo (124). *I* biskupstw(e)m (2). *L* biskupstwie (35). *pl N* biskupstwa (3). *G* biskupstw (20). *D* biskupstw(o)m (1). *A* biskupstwa (25). *I* biskupstwy (4) *KromRozm III*, *BielKron* (2), *NiemObr*, biskupstwami (1) *ModrzBaz*. *L* biskupstwach(6); -ach (2) *SkarJedn*, *CzechEp*, -ách *BielKron* (2), -(a)ch (2).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVII(XVIII) – XVIII w.*

1. Najwyższa godność kapłańska; *pontificatus Mącz*, *Calep*, *Cn*; *episcopatus Mącz*, *Cn*; *praesulatus*, *sacerdotium Mącz*; *antistitium*, *pontificiumCn* (214) :

a. W kościele chrześcijańskim urząd biskupa (oraz związane z, nim beneficjum kościelne); niekiedy siedziba biskupa (201) : *MetrKor* 31/620v; *LibMal* 1547/126v; *KromRozm I E*; muślił zgardłem z Biskupstwa i łwego wżyśtkiego biegąc *MurzHist* E3, V2v; káždemu z nich yego koścyoł/ to yeft biskupstwo/ przywrocił. *KromRozm III* O5, I7v, I8, K, O5, P5v [2 r.]; którą [przysięgg] thymi flowy tzińić muśiće/ kiedy ná Biskupstwo wftępuiecie. *KrowObr* 127v, I7v, 39v, 124v, [244]v; *OrzList* f2v, f3; Był tho łotr wielki/ Biskupstwo był kupił/ przez pieniądze y przez praktyki/ ná Biskupstwo był wżedł. *OrzRozm* I2v, I2v, K, Q3v, R2v; tylko Iáromirá chćieli oświęćić ná Biskupstwo *BielKron* 324; Potym opuściwłzy biskupstwo wftąpił do kłáźtorá Ciftercieńkiego *BielKron* 359, 152, 161, 166v, 172v [2 r.], 175v, (21); Breve [...] Liśt/ álbo Prziwiliey. Investitura, Ná duchowny chleb/ á zwłáźczá ná Biskupstwo. *Mącz* 27a; *Pontificatus*, Biskupstwo, biskupi vřząd Papięstwo *Mącz* 312a, 83b, 106d, 408d; *RejAp* 111, 149v; Tenże w dzyeiach Apóśtolńkich vřząd Apóśtolńki zowie Biskupstwem. *RejPosRozpr* c3; Są w krolestwie náłzem/ y w inźnych kráinách kniemu przyłáczonych/ bárzo hoyne beneficia/ ktore Biskupstwámi zowiemy. *ModrzBaz* 138v, 93, 122; A kto tego nie wie iż przodkowánie Apóśtolńtwá Piotrá S. nád káźde Biskupstwo przełózone być ma. *SkarJedn* 72; Iż Diakony bez kápłáńśtwá ná Biskupstwo poświęćáią. *SkarJedn* 232, [32], 132, 273, 374; Iełźcze y zá tego Cyrillá Biskupśtwá/ druga fię rzecz dziwna bárzo w Hieruzálem Itálá *SkarŻyw* 277; y nie ma być godnym ná Dyakońśtwo/ Kápłáńśtwo y Biskupstwo poczytány *SkarŻyw* 320; á ná Biskupstwie był lat pięćdziesiąt y pięć. *SkarŻyw* 455, 89, 90, 164, 165, 171 (58); *CzechEp* 23, 229; kiedy pirwey kupczył Byłkupstwy Arcybiskupstwy/ opáctwy *NiemObr* 161, 60, 63, 128, 131, 134, 176; *BiałKat* 38v [2r.]; *ActReg* 8 [2 r.], 10, 42, 89; *Calep* 821a; Ieśli kto biskupśtwá požáda/ dobrego vczynku žáda. *WujNT* 1.Tim 3/1, s. 77, 349, 430; DO kościołów Tumńkich [...] niech nie będą przymowáni ná Biskupśtwá/ Pręłatury/ Kánonię/ iedno łźláchćicy z obudwu rodzicow *SarnStat* 179, 176 [2 r.], 179 [2 r.], 236, 1096 (11); *SkarKaz* 44b; *SkarKazSej* 687b.

Połączenia z przymiotnikiem od nazwy miejscowej [biskupstwo + przydawka (21), przydawka + biskupstwo (7)] (28) Iego na tho Byłkvpstwo Pońnanlkye [...] namyenyč raczył *MetrKor* 31/621, 622; Iánuř Arcybiskup dał interdykt ná Krákwofkie biskupśthwo. *BielKron* 363, 196, 198v, 209, 324, 324v (10); *GórnDworz* B8; Bázylis [...] z Biskupśtwá Cárogrockiego mocą zebránego Zboru/ wygnáł Phocyufa á przywrocił Ignácego *SkarJedn* 221, 391; *SkarŻyw* 277, 290, 309, 353 [2 r.], 354 (11); *ActReg* 8; *SarnStat* 1097.

Szeregi: »biskupstwo, (albo, i) beneficjum« (4): Bo y oczyciecz swianthy Papyefch poddawanye Byłzkvpftw, y ynnych beneficy łzobyie przywłańczyl. *MetrKor* 31/620v; *KrowObr* 132v; *ModrzBaz* 93v; *SarnStat* 115.

»biskupstwo i (abo) kapłaństwo; kapłaństwo a(1)bo biskupstwo« (3 : 2): *KromRozm III* L2v; ták y ná biskupftwo/ y ná kápłánftwo/ nie dopufzczá tego/ ktoby po śmierći pierwłzey żony drugą poiął. *WujNT* 730, 725, 726, 742.

Przen: *O Chrystusie* (1) : De aeterno sacerdotio Christi, O wiecznym biskupstwie Kryftułowym. *Mącz* 78b.

α. *Na oznaczenie urzędu biskupów rzymskich, późniejszych papieży* (8) : *WujJud* 136v; Trzymamie [!] od łamey łtolice Piotrá Apoftoła [...] aż do dzisieyłego Biskupftwá kápłanow łuccyfá/ ábo iednego po drugim wftępowanie. *SkarJedn* 33, 98; *WujNT* 474; Działo łie y dano w Toruniu [...] zá Biskupftwa Naświęłtłego w Pánu Kryftušie Oycá y Páná náłzého Páwłá z Bołkiého przyźrzenia Papieżá wtórego *SarnStat* 1106.

Wyrażenia: »biskupstwo Piotra świętego« (2): Ná przywileie y nawyźłze Páłterftwo y Biskupftwo Piotrá S. w kościele Chryftułowym/ wftąpili práwem Bożym Biskupowie Rzymłcy *SkarJedn* A8, 101.

»biskupstwo rzymskie«: á iáko [św. Piotr] w niebytności łwey przez inne vcznie łwe/ Biskupftwo Rzymłkie łpráwował *SkarJedn* 98.

Szereg: »nawyźłze pasterstwo i biskupstwo Piotra świętego« (2): *SkarJedn* A8, 101. *Cf* »biskupstwo Piotra świętego«.

b. *U żydów* (10) : Ototz ięł ten łotr/ ktoryłz wielé złého czynił za twého biskupftwa *OpecŻyw* 108v, 92v; Iezu łtorys [!] od biskupa odzienie na łobie drapaiączego biskupftwo od nich być odięte prorokował. *TarDuch* C2v; *HistAl* C2v; *LubPs* Z; *BielKron* 140; *RejPos* 104v, 287v; ábowiem był łwiekier Káipháłzow/ ktory trzymał Biskupftwo onego roku. *LatHar* 729; *WujNTAct* 1/20.

c. *U pogan* (3) : *BielKron* 56v; *Mącz* 319b; Szpetną łobie tym łławę [Kalchas] nieborak vczynił/ Choć Greckie zá Troiáńłkie Biskupftwo wymienił. *PaprPan* Ff3v.

2. *Kościelna jednostka administracyjna zarządzana przez biskupa; diecezja; dioecesis Mymer*¹, *BartBydg, Calep* (120) : *Mymer*¹ 5v; *BartBydg* 42b; *KromRozm III* E3; Záłię z drugiey łtrony brzegow Renu żadnego biskupftwá nie máłz áni miáłthá powážnego. *BielKron* 282, 142, 193, 197v, 219, 221 (21); *GórnDworz* Q3; W tym Biskupftwie łłácheckie Zamki. *KwiatOpis* C4v, B3v, C4v, Dv; *KuczbKat* 245; Przeto chcemy to mieć po włzyłtkich Plebaniech Biskupftwa náłzého *KarnNap* A3, ktv, A2, A2v; Ták Kościoł Boży ná ziemi z wiela łudzi czyni iednę plebánią: z wiela plebániy/ iedno Biskupftwo *SkarJedn* 61, 370; przeto wiedz/ ilz żywo do łwego Biskupftwá niedoiedziel. *SkarŻyw* 455, 497 marg, 518 marg; *StryjKron* 295, 647; Apoftołowie od nie^go wyláni/ nie miełzłáli ná Biskupftwách/ Opáctwách/ Kánoniach/ Plebániach etc. ále łię po rozmáitych kráinách tułáli *CzechEp* 58; *ActReg* 174; Dioecesis – Powiat pańftwo, biskupftwo. *Calep* 326a; *WujNT* 655; vltáwiamy/ áby káždy Biskup w łwym Biskupftwie ogládał Przywileie tákowych kłáłztorów *SarnStat* 207, 186, 188, 1078, 1092, 1096 (10); MIESKO, w Pogáńftwie żyjąc/ okrzcił łie y z łwemi: Dżiewięć Biskupftw záłóżył/ z Dochodmi wielkimi. *KlonKrwstęp* A3; *SkarKazSej* 683a.

Połączenia z przymiotnikiem od nazwy miejscowej [*biskupstwo* + *przydawka* (48), *przydawka* + *biskupstwo* (14)](62):*LibLeg* 9/51v; *KrowObr* 30; Ták są dobrze opátrzni Biskupi/ iż biskupstwo Koleńskie równa się średniemu królestwu. *BielKron* 285v, 176, 177, 282 [4 r.], 284, 288 (27); *Mącz* 98d, 246a, 348a, 463c, 476d; Ty gdyżżeś teft [!] *Administratorem* Biskupstwa Przemyckiego *OrzQuin* M2, M; *KwiatOpis* B3, B3v, C4v, D; *BiałKaz* K3v, M; Przedmowa Iego M. Księdza Biskupa/ do wszystkich Plebanow y Káplanow Kujawskiego y Pomorskiego Biskupstwa. *KarnNap* *ktv, kt*; *SkarŻyw* 527, 580; *StryjKron* 432, 647; *ActReg* 42 [2 r.]; Biskupstwo Chełmińskie kościołowi Gnieźnieńskiemu iest poddáné. *SarnStat* 1095 *marg*, 183, 1096 [2 r.], 1098, 1102, 1107 (12).

Szereg: »dyjocezyja a (albo) biskupstwo« (2): Papież Benedykt [...] posłał Legaty [...] swoje/ Gerárdá s Kárcerow Probońzcá Thytuleńkiego Koloczeńskiej diecezyey álbo biskupstwa/ y Piotrá Gerwázego Kanonika Aniceńkiego *BielKron* 373v; Rauraces [...] Lud niemiecki w Dioceliey á biskupstwie Bafileyskim. *Mącz* 348a.

Synonim: 2. *dyjecezyja*.

Cf **ARCYBISKUPSTWO**